

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 17 Martie 1906.

Numărul 11.

Program și tactică.

I.

Lupta, ce au purtat-o până acuma magiarii cu Monarhul, s'a sfârșit cu înfrângerea celor dintâi. Cel puțin deocamdată. Ce va aduce viitorul, aceea încă nu se poate ști. Opinia publică magiară foarte cu drept se întreabă, cum s'a putut fătămpla, că glasul celor 20 de milioane de magiari (?) a întimpinat rezistența cea mai hotărâtă, și că oare cum este posibil, ca în veacul al 20-lea, la strigătul unei țări întregi (?) să te provoci la ascuțișul sabiei?

Numai că este o mistificare la mijloc. Cei ce strigă, magiarii înșiși, știu foarte bine, că dieta actuală nu este țara și înzădar s'a sforțat majoritatea dietei, să zicem coaliția, de a duce la biruința așa zisele pretensiuni naționale în contra voinței Coroanei, că a trebuit să capituleze, să se convingă, că la Curte sunt cu mult mai bine informați despre opiniunea adevărată a țării, și că de loc nu să sparie de amenințările 48-iștilor. Mistificarea n'a succes de loc. Coaliția se provoacă la „națiune”, la țară, dar nu-i crede nime.

Țara e pacinică și liniștită, semn învederat, că absolutismul tot așa de ușor îl supoartă, ca și constituționalismul de până acum.

S'a putut convinge acum coaliția, că dacă nu are țara, adevărata țară la spate, sunt așa de pitici, așa de imbecili, cât absolut nimica nu pot face.

Sprijinul naționalităților le-a lipsit de tot. Coaliția, deși cam târziu, dar a simțit-o aceasta. A recurs deci la o tactică nouă. A întins mâna fraților Croați, a întins-o fraților sârbi, a întemeiat foaia „Lumina” ca s'o întindă și fraților români, dar cu toate frăție-

tățile acestea, miliția, fără considerare la urmări, a împraștiat dieta.

Ei bine, noi trebuie să ne dăm seama de tactica aceasta nouă a coaliției, care se apropie cu cuvintele cele mai dulci de noi, și a cărei bunăvoință, să zicem așa, față de pretensiunile noastre, o am văzut acum tot mai des în coloanele lui „Magyarország”, care după cum știut este, înainte și numai cu un an, avea alte cuvinte la adresa naționalităților.

Noi putem zice aceea, ce a zis presidentul clubului dietal naționalist Mihali, că ne e absolut indiferent, care formă constituțională va eși învingătoare, dară nu ne e indiferent, că oare, care va fi aceea, care ne va asigura pe viitor existența noastră națională. N'ar fi deci chiar nimic nenatural, dacă românii ar lupta în tabăra chiar a kossuthiștilor, dacă aceștia ne-ar asigura libertatea noastră națională, dar cu un program hotărât, bărbătesc și clar, fără reserwațiuni mentale și pășind în fața opiniunei publice magiare, cu toată rezoluția pentru realizarea aceluia. Dar, care e omul acela din țara ungurească, care să ne arete, că în programul kossuthist, să face și numai alușiune la noi, că acesta ar ținea cont de împrejurarea, că acila noi sunt și mulți cetățeni de altă limbă și naționalitate, cari nu pot fi trecuți cu vederea și numai pentru-că sunt mai mulți, decât elementul stăpânitor? Mai mult, nu numai, că nu aflăm nimica pentru noi în programul coaliției, dar le aflăm pe toate în contra noastră: limbă de comandă magiară la întreaga armata din țara, unde ostașii naționalităților formează majoritatea; magiarizarea instrucției, ca punct cardinal; abandonarea votului universal până la timpuri mai bune, adecă până la timpurile acelea, când instrucția magiară, și miliția magiară, vor fi preparat bine terenul pentru acesta. Dară

abstragând dela acestea, ce promite oare coaliția în privința economică? Vrea oare darea progresivă, parcelarea bunurilor statului și esarândarea lor la comune, reforme de a înlesni traiul micilor proprietari, industria etc. Bine să cetească cineva, dacă va vrea să afle ceva din toate acestea în programul coaliției. Da, fraze de ale lui Apponyi, de constituția țării, miliție națională, independență vamală, Rakoczy Ferencz, Kossuth Lajos, Königrätz, ș. a. sunt destule, cât e mirare, cum au putut orbi oamenii aceștia țara cu vorbe goale, fără să spună odată hotărât, ce vreau și cum au de gând să fericească țara. Și dacă magiarii totuși se înșiră sub drapelul independenței, poate o fac dintr'o ambiție foarte nobilă națională, dară că noi, ce nevoie am avea, să le purtăm armele, să le scoatem castanele din foc, când ei nouă în schimb absolute nimica nu ne dau, ba dacă ar eși învingători, am avea destule motive de a ne teme, ar fi din partea noastră cea mai mare nematuritatea politică.

Programul partidului liberal, de sub conducerea contelui Tisza István, încă nu e mai bun pentru noi. Programul e pactul dela 67, acum încărcat de un bogat cuprins național. Cum l-a executat programul acesta o știm bine. Pe lângă toată legea de naționalități, când era vorba să ne zdrobească pe noi, făceau mai mult, decât cereau chiar 48-iștii. Pașa lor a fost atotputernic. El neesplicabil, cum a fost în stare un astfel de partid, să stăpânească țara. Cu idea de stat unitar Tisza Kálmán, a orbit țara întreagă, apoi a făcut ce a vrut, dar că ce nefericiri a adus asupra țării domnia acestui partid, aceea istoria viitorului o va spune mai lămurit.

Atâta vedem cu toții, că segregările, comasările, ocrotirea oligarhiei scăpătate, în contul comunelor și a sutelor de familii, prote-

jarea jidivilor și a consorțiilor străine, exploatarea țării cu toate mijloacele, să leagă toate de domnia acestui partid. Că oamenii fug în America, că rutenii sunt expropriați de jidovi, că țara e slăbită de sărăcie, că dările și aruncurile cresc înspăimântător, că socialismul e general, și că naționalitățile sunt toate învrăjbite cu magiarii, sunt roadele politicii tisaiste.

Și e de mirat, că acest partid și astăzi mai crede la o reînviere. Tisza István cu tot cinismul susține, că țara mai are lipsă de partidul liberal. Dar oare cine-s aceia, cari să mai aibă lipsă de partidul liberal? Naționalitățile? Nu credem!

Chiar de tot uitate de sine ar trebui să fie naționalitățile, dacă și-ar mai da sprijinul lor unui partid cinic de îngâmfat și astăzi, când steaua lui e amenințată să apună pentru totdeauna. Căci puțini vor fi și magiarii, pe cari îi va mai încălzi ideile lui Tisza István și programul sarbăd, dușman ori-cărei libertăți, cum nu poate să mai aibă partid constituțional în întreaga Europa.

Rămâne încă programul lui Fejérváry, cu care ne vom ocupa în numărul viitor.

Activitatea socială a preotului.

E vorba de chestia *activității sociale* a preotului.

Este lipsă de aceasta la noi? Este. Cred, că nici nu am lipsă să dovedesc aserțiunea aceasta. Pentru aceea mă voi restringe numai la unele aparițiuni.

Mai în rândul trecut dl George Hubic, cunoscut tuturor din însuflețiiții articoli, publicați și în „Unirea“, a scris în „Alkotmány“ nește articoli, în cari atinge și chestia noastră socială, relevând față de lăcșul unora, ce și-l permit pe scoteala bunei rezolviri a chestiei acesteia, — indiferentismul altora pe terenul numit. Tot în „Alkotmány“ a scris un alt domn, Gedeon (care să zice că ar fi un profesor dela Beiuș), articol sub titlul: „Románjaink“, în care se descrie clar și fără nici un respect de foaia ungurească, în care să publică, starea tristă a poporului român din Ardeal și Țara ungurească; numai în aceea greșește, că descrie în colori prea întunecate mizeria poporului român de peste tot, întrucât generalizează stările deplorabile, între cari se află mai ales poporul din jurul Beiușului și din alte părți singuratic.

Fiind scopul meu a arăta urgenta necesitate a unei activități sociale a preoțimii, trebuie să mă ocup pe scurt și eu cu starea socială de astăzi a poporului nostru. — Poporul e prea sărac. Nu numai că sunt mulți așa numiții „sărântoci“, cari n'au nimic, numai din agonisirea mânilor să susțin, — dar și unde ar fi oamenii în o poziție mai bună, toate merg așa sărăcăcios. Agricultură merge în nește forme vechi, fără de a aduce foloasele unei agriculturi moderne; prășirea vitelor, pe unde e îndatinată, încă nu aduce câștigul, ce s'ar putea

avea după acelea, cu un cuvânt: ne lipsește o economie rațională. De industrie, comerțu românul să știe, așa apoi plătește altora, în loc de a câștiga el dela alții. Traiul românului e slab: viptul de multe ori nesuportabil, locuința nesănătoasă. Sărăcie și necultură, din care provin apoi nenumărate rele pe terenul moral. Alcoolismul, după ce ruinează pe bietul țaran trupește și sufletește, îl mai face și rob al jidanului, așa, că nu-i rămâne alta, decât emigrarea. Apoi concubinatul, diferitele superstiții și ignoranță în cele religioase! Pe alte locuri, unde stările materiale is mai bune, să încuibă: lăcșul fals, părăsirea portului și a datinelor strămoșești și introducerea unor obiceiuri corupte și porturi nepotrivite pentru noi.

De toate acestea și de alte rele suferind poporul, pe sine nu să poate lumina. Numărul analfabeților e mare, oamenii nici nu pot, dar și cari ar putea, nu cetesc gazete, cărți folositoare populare.

Deci cine să-i ajute, cine să-i lumineze și să-i scoată din sărăcie, cine să poarte grije și de talpa țării? În alte țări să îngrijește statul de popor, la noi? himera magiarizării umple toate: dau poporului școli magiare, cu a lor cultură, lumină, dar nu-i dau pâne, untură, slănină. Inteligența noastră mireană iară ce poate face? Deoparte nu stă în atingere nemijlocită cu poporul, ca să poată face aceasta, are lipsă de unele forme mai bătătoare la ochi aceleora, cari tot ar suprima, sub pretextul „mântuirii patriei“; de altă parte și față de inteligența noastră e poporul cam rezervat. Ajungem acolo, că nime nu poate ajuta poporul nostru, ca acela, care e în nemijlocită atingere și care ar trebui să fie în cea mai bună relație cu el: preotul său. Deci în

FEUILLETON.

DOUĂ IUBIRI.

(Continuare.)

3

Popa și preoteasa în ziua aceea n'au vorbit nimic, dar sara Maria nu se mai putu stăpâni.

„Iancule, ni-se prăpădește feciorul! Nu era mai bine, cum am zis eu? Să-l fi trimis la preoție! Vezi că nu-l trage inima să mai umble la străini.“

Popa cum se frământase cu gândurile toată ziua, răspuse scurt: „Nu se prăpădește. Știu eu că o să-i prindă bine. Las' că-i trace! Tot popă o să fie din el odată.“

* * *

La școală, Dan sta de multe-ori cu cartea în mână ceasuri întregi și nu putea învăța trei șire. Dar după-ce odată dase un răspuns așa de slab, de se cruci profesorul și se miraseră conșcolarii, mândria de student bun îi învioră sufletul. Coșil e el acum, într'al 19-lea an, să se lase dus de farmecul poveștilor ca copiii? Doar e o prostie și numai să te gândești, să te pui alături cu copila unei baronițe, tu un copil de popă românesc de pe sate. Mare prostie! Și Dan se puse pe învățat, și cerca meren să-și țină gândurile acasă. Și le-a ținut el până odată, când servitorul dela școală îi ceru doi bani, căci ar să-i deie o carte. Va fi vre-o scrisoare de-acasă. Dar nu era de-acasă, căci popa Iancu nu i-a scris nici când o cartă ilustrată. Doamne sfinte, de

unde va fi, căci Dan nu a primit în viața lui ilustrate. O scrisoare mărunță, fină, așa de necunoscută de nu ar fi ghicit în veci, de unde să fie. Când i-se opriră însă ochii pe pecetea poștii. Dan se albi ca păretele. Ascunse grabnic ilustrata în buzunar și intră în clasă. A rămas în scaun, fără să se miște trei ceasuri, și fără să cunteze să se nite la cine-va. Acasă numai o scoase cu teamă din buzunar, și ceti de vre-o zece-ori, până o înțelese. Și era o slovă ca tipărită!... „Die Dan, dacă ai vrea așa nrma bucuroasă o corespondență cu Dta. Mi-ai trimite vești de pe acolo, eu vești de pe la noi. Spune-mi vrei? Ella.“ Lui Dan i-se pără că s'a făcut de-odată primăvară. O lumină mare îi umplu sufletul și nu știa de ce. Vedeă lumea întreagă altcum. Nu-i mai pără nepotrivit ca el să steie de vorba cu Ella, dimpotrivă i-se pără, că altcum nici nu ar putea să fie, decât să se apropie tot mai mult de lumina aceea. Îi scrisese, dar că s'a bucurat din inimă de scrisoare, și că va coresponda totdeauna cu cea mai mare plăcere. Dar când să o adreseze, rămase zăpăcit. Unde să i-o trimită? Ella uitase să-i deie adresa. A dona zi, într'o scrisoare închisă, fata îi spunea să nu se supere, că a fost așa de încurcată, încât a uitat să-i deie adresa.

Dan trimise acasă o epistolă plină de seninătate și de viață. Așa bine nu s'a simțit, de când e la școală, ca în anul acesta. Învăță tot mai ușor, și răspundea de nimea pe dascăli.

„Vezi, am spus eu că-i bine! Las' că-i bine așa!“ zicea popa. Prin depărtarea mare sufletul lui Dan și al Ellei se apropiau tot mai mult deolaltă. Dan simția că să

fie Ella acum aci lângă el, mai ales, dacă ar fi și mamă-sa baronița, n'ar putea să-i vorbiască pentru lumea asta așa de liber, cum îi seria. Când lua peana în mână, nu-și aducea aminte că cine-i Ella, ci o vedea numai așa, cum a văzut-o mai întâi, cu palărioara albă, cu ochii și sprincenele negre, și încolo zăpadă din pădure. Simția cum i-se odihnesc ochii de mură pe chipul lui, și vedea iar o lume nespuse de frumoasă când i-se uita mult în ochi. Își scriau așa de pretinește, așa de sincer, de abia așteptau amândoi să vie vacanța să se întâlnească. Cătră sfârșitul anului lui Dan i-se pără că i-a trecut ori-ce sfială și era hotărit să meargă la baronița cât ce va ajunge acasă. Că-i scrisese Ella acum în primăvară, c'au înflorit florile toate și e un miros de tei, de te imbată, și că ea așa se simte de singură, deși numai de-o săptămână a venit acasă.

Preoteasa, când îl văzu așa voios, așa de mândru, nu mai știa cum să se învârtă în jurul lui. Iar Popa Iancu îi puse mâna pe umăr și-i zise cu un glas plin de căldură mare: „Să trăiești, Dane, feciorul meu!“

Dan în cea dintâi Duminecă spuse foarte serios: „Vedeți, eu cunosc pe baronița, cunosc și fata! Până acum a mai mers iac'asa. Eram băiat. Dar acum cred că trebuie să merg odată la ele, că de nu, vor gândi că-s urs din pădure.“

Preoteasa îi răspuse cu ochii plini ne bucurie: „... vezi bine că se te duci. Nici nu se poate altfel. Să nu gândiască că ești...“

— Ce să gândească? Ia, spune tu ce să gândiască? zise răstit popa, care tresări, când auzi pe Dan vorbind de baronița.

primul rând preotul ar avea să fie conducătorul poporului și în cele materiale.

Într'adevăr, preotul nu e numai duhovnicul poporului. El e în toată privința păstorul și părintele aceluia. Ce însemnează: a fi părinte? însemnează: a avea pe cineva, cine stă mai aproape de inima ta, cine ți-e mai scump, a cărui soarte te interesează mai mult și a cărui bunăstare e unica fericire a vieții tale. Ce însemnează: a fi păstor? însemnează: a avea sub grija ta o turmă, unica avere a ta, fără de care nice tu nu ai putea fi, prin urmare a cărei interese și interesul tău propriu! Păstorul bun își dă viața pentru oile sale; ce ar fi, dacă el numai ar muige, ar tunde oitele sale, le-ar lua mielușei, dar altcum le-ar lăsa în mila Domnului; vrednic ar fi acel păstor de turmasa?...

Iată pentru ce trebuie, că preotul român astăzi să se intereseze și de lucrurile sociale! Zic: *trebuie*, căci și așa destul am neglijat. Recerința aceasta dela noi trebuie să o înțelegem în fine și noi, cum au înțeles-o deja de mult în Germania, Austria, chiar și la ungurii noștri. La noi activitatea socială a preotului n-are numai însemnătatea bisericească, ci și națională, fiindcă în altă formă poporul român de dincoace nu să poate mântui, dar și de n-ar fi împrejurarea din urmă, preoții și atunci ar avea datoria de a lucra, căci toate mișcările social-democratice au de scop suprem: suprimarea bisericii și lățirea ateismului în popor. La noi Biserica a fost totdeauna cel mai mare binefăcător al poporului, românul e încă și astăzi religios, biserica e instituție națională, ce va fi, când ne vor răpi și acest scump dar al lui Dumnezeu din mâna lui?...

Deci trebuie să ne ocupăm cu socialismul! Pe unele locuri s'a ivit deja social-

democrația, acolo munca e mai urgentă, pe alte locuri încă nu; dar peste tot e de lipsă.

Papa Leo a XIII-lea în enciclica sa edată în chestia muncitorilor în 15 Maiu 1891 (*Rerum novarum*) a zis: „toți membrii clerului să se nizuiască, a susține și valida între toate stările, principiile fundamentale ale Evangheliei: *a conlucra prin toate mijloacele, ce le stau la îndemână, spre binele poporului!*” Cari sunt apoi acele mijloace, cari stau la îndemână unui preot, spre a putea dezvolta o activitate socială, asta acuma nu o discut. Asta ar afla-o toți aceia, cari, interesându-să de cauză, vor studia lucrul. Căci asta formează obiectul unor studii multilaterale și unei activități practice. Scopul meu fu numai, a arăta necesitatea acestei activități, momentul chestiei, și a deștepta prin aceasta interes față de cauză. Făcui asta, deoarece doresc, ca nu numai în foi unguerești, să se trateze chestiile noastre, ci și aici între noi; și o făcui acum, pentru că e bună materie de meditație pe post. — Mântuitorul vorbește în Evanghelie despre unele duhuri rele, cari nu se pot izgoni altcum, decât numai prin post și rugăciune. Aceste duhuri sunt la noi: năcazurile sociale de mai sus, dar mai ales: spiritul indiferentizmului și la aceia, cari pot face ceva. Căci nu toți preoții noștri să pot scuza cu aceea, că din starea lor materială nu pot face nimic; sunt, și cari ar putea face, și apoi nici nu trebuie să fie toți apostoli, sunt destui 12.

Să iubim poporul nostru, dar nu cu vorbe goale, cari numai măresc durerea, ci cu iubire activă, care vindecă toate relele: Să zicem și noi ca Hristos: „mi-e milă de popor”, și să avem de grije, ca nu cândva, să zică și despre noi: „fiindcă au durmit

oamenii, a venit dușmanul și a sămănat neghină”.

Misiuni populare și socialism creștini: acestea ne vor mântui!..

Onea.

CORESPONDINȚE.

Din dieceza de Orade.

— 14 Martie n.

Cu ziua de astăzi dieceza gr.-cat. a Orăzii mari a mai făcut un paș uriaș către ținta ameliorării sorții triste a văduvelor și orfanilor de preoți din aceiaș dieceză. E vorbă adevărat de proiectul Ilustrității Sale Dr. Radu, episcop de Orade, emanat cu grațioasa ordinațiune de dat. 27 Februarie, sub nr. 318—1906, — și comunicat cu toate oficiile parohiale, cu acel scop, — că mai înainte de ce s-ar stabili să se ia la dezbateri în sinoadele tractuali din această primăvară, — apoi concludul dezbaterilor să fie susținut Preaveneratului Ordinariat.

Toți, cari gemem sub povara aproape insuportabilă a grijilor familiari — avem să dăm azi mulțumită lui Dumnezeu, cu lacrimi în ochi, — pentru că în fine fură ascultate ale noastre nesfârșite suspine, înălțate de zeci și zeci de ani spre ceriuri — să se îndure Tatăl mililor a croi o soarte mai tolerabilă, dacă nu pentru noi, — pe sama familiei noastre măcar, despoiată de razimul său natural, de capul familiar... da, da, — zi de bucurie sfântă și mângâitoare este ziua de azi pentru a noastră Dieceză. Actualul Arhiepiscop, bunul nostru Episcop Demetriu, fu ales de Tatăl ceresc, să picure balsamul răcoritor pe a noastră rană cumplită, și de

— Stai numai, Iancule, nule lua toate ca o furtună. Uite, se cuvine... .

— Mie-mi spui ce se cuvine? Nu știu eu? Auzi acolo, să vie ea să-mi spue... .

— Dacă nu vrei, nu mă duc. Tată. Dar' ce-i dacă mă duc? D-ta știi că am fost odată în trăsura lor. Știi, atunci ai zis să merg. Mă duc și vin. Ce-i într'asta? "

Popa Iancu privi îndelung la Dan. Îi părură așa de liniștit, așa de cuminte, și totuși, Doamne, ce ochi rugători avea acum. I-se părură că stă așa de hotărât în fața lui, ca atunci când l-a dus mai întâi la școală străină, când i-a zis: „Rămân, tată!” Ca și când i-ar fi părut rău de pornirea lui, îi zise cu glasul așezat: „Du-te, Dane, de ce să nu te duci. Iacă, mie de mamă-ta mi-e, că se tot pune să-mi deie sfaturi.”

Baronița îi cine știe prin ce odaie, într'un fund de divan, dar Ella, în veranda dinaintea casei grele, încearcă să acate niște vițe sălbătice, să steie așa încurcate, să nu pătrundă soarele. În după amiaza aceea Ella i-a arătat toată frumuseța grădinii, și când se despărțiră — fără să se întâlnească și cu baronița — numai atunci a văzut Dan bine, cu ce ochi se uită fata asta la el. Doamne, ce mai ochi, de să meargă Dan acasă și să-și sărute sorioarele, una de 11, alta de 12 ani, încât să se mire preoteasa ce-i de capul lui.

Dar după vizita dintâi, nu mai treceau două zile, ca Dan să nu meargă în grădina largă cât un hotar. Baronița îi părea bine că fată-sa are cu oine-și petrece și-i ducea pe amândoi cu dansa la plimbare în trăsura.

De multe-ori se gândia baronița că oare ce se va alege din fata ei? În socie-

tățile baronilor vedea bine, că nu-i place, că, neștiind cum să se poarte cu lumea, nu o bagă nimeni în samă. De altcum, rămase de mult văduvă, a trecut prin multe năcazuri și măreție de-odată, când trăia baronul, era pe cale de a se șterge. Pământurile se împuținau, numele lor nu-l mai cetiau pe nicăiri. Fata o crescuse într'un institut de călugărițe. Numai de un an a eșit de-acolo. De aceea poate că e așa de nepricepută încă și așa străină de lume.

Și fata asta, Ella, era tot ce mai avea pe lume, tot ce mai rămasese dintr'o veche familie boierească, cu nume mândru. N'ar fi fost în stare să se împotrivescă la cea mai mică voință a copilei. La ce s'ar și împotrivi? Ea a băgat de samă că Ella prinde să bată din aripioare, a văzut și s'a bucurat din tot sufletul. Ce e viața asta, când trăiești ca o bucată de lemn? Și ce primejdii puteă să urmeze de aci? Nimic! I-se distrage fata și odată va râde mult ea însăși, cum a scâlciat capul unui fecior de popă românesc.

Numai cât nu se întâmplă toate după cum judecă împărații chiar. Că gândul merge drept, din treaptă în treaptă, dar inima are atâtea ascunzișuri, de nici când nu știi care va eși la iveală.

În vacanța aceasta și cea din al doilea an — cea din urmă vacanță a lui Dan ca student la gimnas — tinerii au ajuns acolo, înăst întâlnindu-se nu-și mai puteau lua ochii unul dela altul, iar când nu se vedeau, gândurile le erau aceleași.

De multe-ori în liniștea inserării, din grădina încinsă de zid, se auzia glasul curat, puternic, miădios a lui Dan, cum se înalță

și plutește peste întinderea aceea străină. Și când suspinele din urmă ale doinei muriau prin întunerecul stejărilor bolții, murmurul coardelor, îndrăgii par'că de cântecul, care s'a stâns, se înalță sfios ca și când i-ar fi teamă, și ca și când totuși ar vrea să ajungă doina de mai înainte. — Drumul trecea pe lângă grădina, și se opriau oamenii în loc, când veniau dela muncă, ascultau, și când plecau mai departe, clătinau din cap, mirându-se.

Popa Iancu auzia și el, cu ochii încrunțați.

„Ce-i asta, Mario, spune-mi înțelegi tu ce-i asta? Știi tu, cum mi-se strânge mie inima? Să vezi numai că n'are să fie bine. Eu știu că n'are să fie bine.”

Îl punea pe Dan să scrie, să copieze. Îi da pe-o zi muncă de patru zile. — „Dane, e lipsă mare de scrisorile acestea. Vezi de le dă gata, că eu nu am vreme!” Îi venia de multe-ori gândul urât să-i închidă pe Dan acolo în casă, să poată lucra. Punea cheia în broască, dar o scotea grabnic, părăndu-i par'că prea copilăresc lucrul acesta.

Și Dan scria ce scria, dar dela o vreme nu mai putea face nimic bine. Făcea peste greșeli, de se crucia popa Iancu. „Bine, măi Dane, dar cum ai putut să scrii așa! Ia, măi Dane, cum ai putut?” Dan, palid, ca după boală, se nita cu ochii mari, îndurerăți îndelung la popa, până acesta nu mai putea să-i sufere privirile.

„Lasă-l, părinte, lasă-l să mai iasă pe-afară, că se prăpădește așa. Nu vezi că se prăpădește părinte?” — Și preotesii i-se umpleau ochii de lacrimi.

atăta decenii deschisă, — să ia în mâinile sale binecuvântate firul scăpat în trecutul depărtat: sanarea stării mizere de tot — în carea se svârcolesc acele stimabile femei, acei băiați de o mai bună soartă.

Căci este în deobște cunoscută mizeria văduvelor, și orfanilor rămași pe ulițe. Ți-se sfășie inima de simțeminte ucizătoare când cugeți și vezi, că până când văduvele altor oficianți, cu o calificare mult mai inferioară, cu un teren de muncă mult mai restrâns, mult mai ușor de parcurs ca a preoților noștri — să bucură de o penziune considerabilă chiar și numai după o activitate bagatelă de zece ani... până atunci văduvele confrăților noștri — fie fost acești confrăți chiar cei mai harnici și neobosiți muncitori ai „Viei“ Domnului, sau fie muncit chiar și o sută de ani — abia să împărtășesc de o penziune, carea în ochii străinului cult și uman este considerată drept de „crucețiu orbului“. De aici apoi vine, că bietele văduve necum să poată trăi omenește, dar deabia le ajunge pe un cuartiraș și o bucată de pâine uscată. Să nu te miri apoi, dacă împinsă biata de nevoi se angajează la atare boerș de al treilea rang de servitoare, — încă să se bucure că încapă la loc „bun“, — baremi are supă caldă la zi, pecând atăta alții — nici apă rece. — Iar orfani, ? oh, vai de ei! câți și câți să prăpădesc, sporind numai numărul și astfel destul de mare al „lazarionilor“...

Sănarea acestor rele — intenționează „proiectul“ mult iubitelui nostru Arhieru, când întru augmentarea „Fondului viduo-orfanal“ prevede a se înlocui vechile prestațiuni, numite „simboale“ cu contribuire de 3% din venitul curat al fiecărei parohii, și anume 2% pentru „Fondul“ pomenit, iar 1% pentru cel al „deficienților“; astfel pres-

tațiunile anuale să duplică în fiecare an, — în loc de 2300 vor incurge 4600 corane...

Se contemplează apoi ridicarea taxelor numite „matrimoniale“ dela 800 (optsute) cor. la 1200 (unamie-două sute) și 1600 (unamie-șesute) cor., după cum adică clericul diecezan ia în căsătorie față de preot din altă dieceză, și respective față din părinți mireni, ori altă confesiune. Foarte corect!

Mult mă îmbucură înnoirea planisată cu privire la stabilirea penziunilor. „*Anume s-au făcut patru clase, just fiind, că văduvele acelor preoți, cari au contribuit în fond mai mult, servind la altarul Domnului timp îndelungat — să primească și penziune cât de cât mai mare*“, grăește însuși grațiosul rescris. Să statorosească deci pentru clasa I-a adică văduvelor, al căror soț a servit până la al 10-lea an 300 (treisute) cor; pentru clasa a II-a delă 10 până la 20 ani serviciu 350 (treisute-cinzeci) cor. pentru clasa a III-a 20—30 ani de serviciu 380 (treisute-optzeci) cor. iar pentru clasa a IV-a delă 30 ani de serviciu în sus 400 (patrusute) cor. E drept, că nici acum nu poate fi vorba de penziune în întăles strâns, căci capitalele „fondurilor“ menționate nu permit deocamdată așa ceva, — dar de început e destul și cât s'a făcut. Și că pașul prim nu va fi și ultimul, ci începutul unei înaintări grabnice către țintă... garanță ni-este însuflețirea nobilă a bunului nostru Părinte-Episcop, cu carea a îmbrățișat atât de călduros starea deamnă de compătimire a acelor ființe fragede: a văduvelor și orfanilor „fiilor“ săi adormiți în Domnul...

În fine să ridică și grațiosul anual al orfanilor de preoți, pentru cei orfani de tată în loc de 20 cor. la 40 (patruzeci) cor. iar pentru cei orfani de ambi părinți, — să stabilească un grațios egal cu suma penzi-

unei de clasa I. împărtășiți și de alte favoruri; iar orfanilor, cari cercetează școli medii sau superioare — li-să pune în prospect un stipendiu de câte 100 (unasută) cor.

Iată pe scurt „proiectul“ înălțător de inimă. — Să-i fac elogii? Of, cine ar găsi cuvinte pentru a lăuda, mai mult a preamări bunătatea, îndurarea și grija părințească. ce arde neconținut cu flacări întinse în inima preascumpului nost Părinte-Episcop pentru prosperarea Bisericii lui Hristos, și bunăstarea trupezască-sufletească a turmei sale cuvântătoare!.. Dumnezeu sfântul să-l țină întru mulți ani fericiți!... Iar nouă Fraților — sfântă datorință ni-se impune, a grăbi cu oboli noștri întru salvarea familiei noastre. Nu cruțați „puținul“, să primească ai voștri „multul“. De Ceriul, să fie de fapt: „mult“, „mult“!

G. Huble,
paroh.

REVISTE.

Budapesta. Săptămâna trecută s'a făcut o schimbare în membrii actualului guvern, anume a intrat la culte Tost Gyula, la finanțe Hegedüs Sándor și la honvezime Papp Béla. Noii ministrii au depus deja jurământul în mâinile Majestații Sale.

Cuvintele lui Andrássy, că națiunea resistă cu succes, par așa de comice în fața faptului constat, că comitele pe rând să supună ordinațiunilor guvernului neconstituțional. Foile lor aduc zilnic știri, că comitatele capitulează într'una, părăsind hotărârile luate de a nu se supune ordinațiunilor guvernului.

„Măi, Dane, măi, spune-mi ce-i cu tine, mă? — Spune-mi tu mie, că doar' de aceea ți-s tată!“

— Ce să am, tată, iacă, ce să am?“ Glasul îi era așa de plin de durere, de popa Iancu trei-patru zile nu-i mai da nimic de lucru. Dar de câte-ori îi auzia cântând acolo în grădină, popa Iancu simțea o mânie mare în piept. Atunci ar fi fost în stare să-i tragă o sfântă de bătae, așa fecior june cum-i, de să-l pomenească. Dar când îl vedea, când îl vedea acasă, preotul nu mai era omul de mai înainte.

Dan, în acești doi ani din urmă, drept că s'a făcut bărbat, dar nu așa, cum și-l închipuia popa. Unde s'a mai pomenit în neamul lor obrăzii aceia veștezi și ochii vecinic plini de durere? Și când Iancu își arunca din când în când privirea la chipul „popii cel bătrân“, îi părea că acesta zimbește batjocoritor. Atunci simțea că pe la inimă se împetreste ceva în el și să fi ferit Dumnezeu să nu-i fi zis o vorbă împotriva.

Dar mai avea popa Iancu o nădejde. Dan e primit între clerici și între cântecele de biserică, i-se vor deștepta gânduri mai bune și se va trezi în el sufletul de neam hirotonit al Muntenestilor. Și tot va da Dumnezeu să fie bine.

Dan nu s'a împotrivit. A mers și a îmbrăcat vestmântul lung preotesc, ca oricare alt tinăr. De ce să nu-l îmbrace? Că doar' acum e om mare și trebuie să-și vadă de-o slujbă. — Dar după o lună de seminar, popa Iancu primi o scrisoare scurtă dela superioritate: „Fiul D-tale înainte cu două săptămâni ne-a spus că l-ai chemat acasă, fiind bolnav. Dacă ești mai bine, să vie cât mai în grabă în interesul lui.“

Popa Iancu, cetind scrisoarea asta, gemu ca și când l-ai fi jughiat cu un fer ars prin inimă. Stăru apoi așa ca înlemnit, în mijlocul odăii, cu priviri rătăcite. Eși afară, trântind ușa de se zguduira fereștile, ca și când ar fi căzut trănietul pe unde-va pe aproape. Prin curte n'a dat de nime. I-se pără că nu stă bine troaca, din care beau vitele. — un trunchiu scobit de stejar cât toate zilele. Popa îl prinse, îl ridică de pe pociumbașă, bătă cu mucăea toporului un pociumb, ce era mai ridicat, și ridică iar trunchiul. Apoi începă să se plimbe furtunos prin curte dela șopru până la poartă. S'a împedecat de două bucăți de pari. Le-a ridicat și le-a svârșit peste șură. S'a hotărât la ceva. Se ducă și scrie atât: „Sunt tot bolnav. Încă rău. Ștergeți-mi băiatul din șirul clericilor, că poate n'o să mai vie.“

Dar când să între în casă, să facă scrisoarea, iată un român năcăjit intră în curte: „Părinte, să faci bine să vie că-i tare rău mami!“ Popa Iancu privi la el ca la un dușman: „Ce vrei, mă? Iară cu moartea? Pare că fără mine nu puteți muri! Ba puteți, vei vedea tu că puteți!“

Să ierți, Sfinția Ta, dar e în cele din urmă!

— Asta-i! În cele din urmă! Toți așa zic, că-s în cele din urmă! De ce n'ai venit mai de vreme atunci?

— Nu știam că moare, părinte!

— Nu știai că moare! Dar trebuie să aștepti până-i să-și deie duhul? Atunci să vine la popa? Cum v'am spus eu la biserică, mă, când trebuie să spui popii că ți-e bolnav cineva la casă. În clipele din urmă?

— Ci lasă-mă, părinte, păcatele mele, că-mi poate mie ajunge. Nu-mi mai ținea și D-ta acum căzanie!

— Ce căzanie, asta-i minte, mă, minte trebuie să ai!

— Sfinția Ta, vii ori nu vii? Voiam numai să-ți spun că e dorința mamei să te mai vază odată și să mai sărute odată patrafiru, că știe Dumnezeu ce va fi pe lumea cealaltă.“

Popa, ca și când iar fi venit de-odată ceva în minte, zise: „Spui că-i bolnavă rău?“

— Își dă sufletul, Sfinția Ta.

— Săca-ți-ar capul, de ce nu mi-ai spus mai în grabă!“ Și popa își luă grabnic patrafiru și porni, de românul abia se putea ținea după el.

Sara, fără să-i spue preotesei ceva, făcu scrisoarea și o trimise. Dar noaptea întregă popa Iancu nu pută să închidă un ochiu.

(Va urma.)

I. Agârbiceanu.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

Oei, cari au inscenat rezistența în comitate, să conving înșiși despre zădărnicia acestei acțiuni. Acțiunea rezistenței este lăsată acuma pe mâna ziarelor. Și îți vine milă de „națiunea aleasă”, când o vezi în sforțările ei neputincioase.

Se vorbește multe despre noile alegeri. Nu se știe cu siguranță, dacă se vor face în timpul dorit ori nu. După știri din sorginte serioase, se crede că Majestatea Sa va convoca dieta pe ziua de 7 Maiu, în cazul acesta alegerile ar avea să se facă în April. Să spună și aceea, că alegerile vor fi conduse de Rudnay, ca ministru de interne.

15 Martie, ziua, în care sărbătoreau Ungurii triumful libertății, au petrecut-o de astădată în lamentări și văicăreri.

Mai nou.

Foaia oficioasă publică numirea profesorului *Dr. Petru Fabian* de canonic prebendat în capitulul episcopesc de Gherla. Noul canonic e născut la 1867. a studiat în Seminarul central din Budapesta, unde a și fost promovât de doctor în teologie. S'a hirotonit în 1892. și a servit ca profesor la Seminarul diecezan. Pe lângă aceea, a fost membru în comisiunea scolastică, la esactorat, în comisiunea pentru examinarea preoților, la inspector. scolastic, secretar la tribunalul matrimonial, catechet la gimnaziul din Gherla. — Preot distins, profesor harnic și priceput, numirea de canonic a fost una din cele mai nimerite.

La mulți ani!

Budapesta, 14 Martie 1906.

Comitetul executiv al partidului național român, a ținut aici la 12 și 13 Martie împreună cu clubul parlamentar al deputaților naționaliști, ședința comună, la care a luat parte și presidentul clubului nostru municipal Dl Dr. Iuliu Maniu. Cu această ocaziune, pe lângă rezolvirea mai multor afaceri curente, s'a redactat în mod definitiv și textul manifestului, adresat poporului român slovac și sârb.

În acest manifest, care va apărea în zilele proxime, clubul parlamentar își justifică atitudinea observată față de criza actuală. Tot în această ședință, ținând compt de eventualitățile, ce se pot ivi în chestia alegerilor dietale, s'au precizat unele puncte de orientare. În ce privește înființarea unui ziar politic în Budapesta, s'a menținut unanim deciziunea ședinței anterioare, constatând neschimbata necesitate a înființării acestui ziar cu scopul de a apăra interesele mari naționale și a susține solidaritatea și disciplina de partid.

Având însă în vedere, că forma de societate pe acțiuni în deosebi în situația schimbată de azi nu garantează neconturbata independență de acțiune a ziarului, s'a hotărât abandonarea acestei baze, și s'au revocat prospectele emise, aflând altă modalitate corăspunzătoare pentru înființarea acestui ziar.

E semnificativ și foarte trist, că „Tribuna” din Arad iarăși publică în mod greșit, incomplet prevertit cele petrecute în Budapesta, deși redactorul ei prea bine știe, ce, și cum s'a petrecut.

Într'adevăr ar fi timpul suprem, ca între împrejurările grele, ce trăim, să ne știm desbrăca cu toții de multa intrigă și de a pismei răutate, cari încurcă lumea, strică cauzei și îi dă de gol pe — ei.

Noutăți.

Hymen. Ioan Agârbicean, iubitul nostru colaborator, își va serba mâne Duminecă cuania sa cu dragălașa domnișoară Aurelia Maria Radu din Uioara. — Cele mai sincere urări de fericire trimitem tinerei părechi!

— Valeriu Șandru, cleric abs. și Otilia G. Topan, logoditi.

Promoție. Emil Pop, stipendist Școltan, a fost promovât la universitatea din Cluj, de doctor în drept.

I. Reuniune de înmormântare din Blaj. și-a ținut Dumineca trecută adunarea generală, sub prezidența directorului A. C. Domșa și în fața alor 60 membri. Notarul Aug. Căiani și cassarul Oct. Măcelar, cetesc raportul consiliului de direcțiune, și despre circulația casei, cari se predau unei comisiuni spre supracensurare. Prof. Dr. Ambrosiu Chetianu, în numele acestei comisiuni, scoțând la iveală frumoasele progrese realizate de reuniune în decursul primului an, propune, să i-se voteze mulțumită comitetului și deie absolut. — Modificarea §. 4. din statute, ca adevărați membri să poată înființa filiale și primească membri și afară de Blaj, după o scurtă discentie, se primește unanim. De asemenea e ales membru în direcțiune cu votul tuturor dl avocat Dr. Daniil Sabo.

Fondurile arhidiecezane. Se constată primirea următoarelor contribuiri:

Masa studenților: colectați de elevii cl. I. gimnaziale 61-80 cor. „Grănițerul” Dobra, 30 cor. Dr. Iuliu Maniu, în memoria repaus. Dr. Eug. Pătăceanu, 20 cor.

Fondul subsidiar al preoților: Vasile Smigelschi, Sâncel, 6 cor.

Blaj, 16 Martie n. 1906.

Cassa centrală arhidiecezană.

Convocare. Societatea „Transilvania” pentru ajutorul studenților și elevilor meseriași români din Transilvania și părțile ei, convoacă pe domni membrii la adunarea generală, pe Duminecă 5 Martie v. 1906. în palatul societății pentru învățătura poporului român, strada sf. Ecaterina. Ședința se va ține cu ori-câți domni membri vor fi prezenți. La ordinea zilei fiind: Darea de samă a consiliului de administrație pe 1905. Raportul comisiunii censorilor; Votarea bugetului pe 1906; Alegerea consiliului de administrație pe 1906. Domni membrii, sunt cu tot dinadinsul rugați, a lua parte la ședință. — G. Missail, președinte. D. Rațiu, secretar.

— Casina română din Blaj, își va ține adunarea generală, Duminecă

în 25 Martie a. c. la 10 oare înainte de amiază, în localitățile proprii.

Reuniunea femeilor române din loc își va ține Duminecă în 18 crt. la 8 oare sara a patra serată literară, când d-soara Lucia Murășan, va cânta la pian, dl Iuliu Pop, declamează, iar dl Alexandru Ciura, va diserta. Serata va avea loc în localul Casinei.

Dela societatea meseriașilor. Duminecă în 18 crt. va ține dl Ștefan Roșian o conferință de cuprins religios în localul societății dela oarele 6-7. Întrarea 10 fileri. Sperăm, că toți măiestrii noștri vor grăbi să asculte bunele învățături, ce li-se vor da.

Aviz medicilor români. Postul de medic cercual cu reședința în Királydaróc (comit. Sărmar) este vacant și de-oare-ce la concursul publicat, în urma unor intrigi, n'au reflectat concurenții, acela să va acorda din partea preturei, fără a să mai supune concursului public, celui ce mai întâiu își va trimite petiția. Dotație: 1200 cor. fix, onorarele de vizitator de carne, vizitator de morți și de oltuire, plus praxa privată, cari toate la un loc fac la sigur 4000 cor. anual. Cercul are 6 comune, la cari ca praxă privată să mai adang alte 9 comune din apropiere. Cu informațiuni serve-c bucurosi atât eu, cât și dl protopop din loc, Ambrosiu Pop. Petiția are să se adreseze protopretorului din Erdőd. — Alexandru Iesensky, farmacist în Királydaróc (posta în loc).

Catastrofă teribilă în Franța. În nord-vestul Franței, în satul Courrières, s'a întâmplat în săptămâna trecută o teribilă catastrofă în minele de cărbuni. Aproape 1200 de muncitori au căzut victimă exploziunii pricinuite prin izbucnirea unui mare incendiu care apoi a dat naștere gazelor explosive. Împăratul Germaniei a trimis o cestă de lucrători din Westfalia, cari au dezvoltat o muncă uriașă întru mântuirea nenorociților. Mii de copii au rămas orfani. Doliul e mare și ajutoare sosesc din toate părțile. Episcopul din Arras a îndeplinit serviciul dumezeesc, cu prilejul îngropării cadavrelor celor scoși din mină, și la sfârșitul ceremoniei a cetit telegrama de condolență a Sfinții Sale Papa Piu. Ministrul de interne a depus în numele guvernului o superbă coroană pe mormântul nefericiților.

Mulțămită publică. Tuturor st. rudenii, cunoscuți și binevoitori, cari din incidentul pierderii scumpului și neuitatului meu soțiu Dr. Eugen Pătăcean, advocat în Turda, s'au grăbit să îmi aline nemângăiata durere prin condolență, le exprim pe aceasta cale sincerile mele mulțămite. — Turda, la 10 Martie st. n. 1906. Văd *Ecaterina Dr. Pătăceanu* născută *Mezei*.

Posta redacțiunii.

P. G. A sosit prea târziu pentru numărul acesta.

Un preot. De astădată nu s'a putut, în numărul viitor va apărea.

—f.— Replica nu ne pare succesă și observările făcute poate nu's la loc.

După ferbințeli dese

și după morburii grele reconvașcentul are lipsă de hrană nutritivă. Pentru reînțărirea trupului e mai potrivit oleul de pește, pe care *Emulsiunea de Scott* ni-l dă pregătit într'o formă așa de ușoară și ușor de mistuit, că și cel mai slăbit morbos îl poate lua cu ușurință și plăcere. Emulsiunea de Scott se pregătește din oleu de pește din Norvegia amestecat cu var și cu hipofosfăți de natriu, etc. Pescarul cu batogul cel mare este semnul de garanție al procedurii veritabile a *Emulsiunii lui Scott*.

Să poate afla în ori-ce apotecă. Trimiteându-se 75 fileri, și provocându-se la „Unirea”, primește fie-care franco o sticlă de mustră dela Dr. BUDAI EMIL, farmacia orașului BUDAPEST, IV., Váci-utca 54/50.

Prețul unei sticle originale costă 2 cor. 50 fil.

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare)

În urma acestora întreg jurul se umplu de vestea celor ce se petreceau în casa lui Fox. Mii de curioși alergau din toate părțile să audă pocnituri, să vadă mese și mobile mișcându-se de sine, și să primească răspunsuri dela ființe din lumea cealaltă. Ori unde mergeau fetele Lia și Caterina Fox, mobilele se mișcau și se ridicau de sine; pentru aceea era de ajuns numai prezența lor.

Și când casa familiei Fox era prea mică pentru mulțimea vizitatorilor, fetele Fox pășiră pe binele teatrelor din New-York și Rochester, și aci dădeau ele probe despre puterea lor de a comunica cu spiritele din lumea cealaltă. Și fiindcă ele serviau de mijloci între spirite și oameni, s'au numit: *medium*. Exemplele lor, de a comunica cu spiritele, le-au urmat și alții, așa, că în curând crescū peste măsură numărul mediilor și al spiritiștilor, sau al acolora, cari credeau în răspunsurile, ce le dădeau spiritele, cu privire la adevărurile religioase, și la viața de dincolo de mormânt. În 1856, în Statele-Unite erau la 3 milioane de spiritiști; iar în congresul spiritiștilor ținut la Rochester, în 1868, numărul aderenților noii religii era de 10 milioane, și în 1871, de 11 milioane. Tot așa crescū și numărul mediilor. Singur numai Statele-Unite numărau, la 1850, la 30,000 de medii. ¹⁾

Și fiindcă mijloacele de comunicare cu spiritele, ce erau la început în uz, adică masa cu bătăturile ei (când se puneau degetul pe litera, ce o voiau spiritele), nu mai erau îndestulitoare pentru curiozitatea oamenilor, cari voiau descoperiri din lumea cealaltă, de aceea s'au perfecționat și mijloacele de comunicare. S'au pus în mijlocul mesei un disc, pe periferia căruia era gravat alfabetul, apoi s'a aplicat un arătător în centrul discului, carele se învârtia și arăta literele de trebuință. Condiția era, ca mediul să-și pună mâna pe masă. Și ca să nu se întâmple înșelăciune, Pease a aplicat un părete despărțitor de scândură, între mediu, disc și arătător. Dar nici mijlocul acesta n'a fost îndestulitor pentru curiozitatea oamenilor, cari voiau răspunsuri multe și curând. De aceea la sfatul spiritelor s'a aplicat de piciorul mesei un creion, și sub el hârtie; răspunsurile și comunicările spiritelor se întâmplau acum în scris prin scrisoare nemijlocită sau directă a spiritelor. Mesele acestea se numesc: *mese psihografe*.

Dar nici acestea nu îndestulau pofta curioșilor, de aceea spiritele au propus alte mijloace de comunicare, și mai perfecte: de a scrie prin unii medii, ori de a vorbi prin ei. Spre scopul acesta însă se recerea, ca mediul să între într'un stat de somnambulism, ori mai bine zis: într'un stat inconștient, numit pe englezește: *trance*. Medii aceștia se numesc: *medii scriitori*, iar scrisoarea lor: *scrisoare automată*; și *medii vorbitori*. Spiritele au mers și mai departe; au început să se arete în forme vizibile, dar nu prin mijlocirea ori căruia mediu, ci numai prin a unora.

Între toți medii americani, cel mai puternic și mai însemnat a fost *Andrew Jackson Davis*. ²⁾ El a fost: mediu vorbitor. În 157 de ședințe, numite: *seance*, fu cufundat în somnul acela *trance*, și și-a dictat opul principal: *Die principien der Natur, ihre göttlichen Offenbarungen und eine Stimme an die Menschheit*. Opul său a fost dictat și scris în limba engleză, dar în curând s'a tradus și în limba germană, și în alte limbi, numărând peste 40 de ediții. Descoperirile cuprinse într'nsul sunt fără nici o ordine;

¹⁾ Dr. Wolkenberg Alajos, *A spiritizmus*, Szatmár 1899 pag. 64—65.

²⁾ El s'a născut la 21 August 1826, în *Bloomington*, în statul New-York, din părinți săraci. Din lipsa mijloacelor, puțin a putut umbla la școală. Ca să-și câștige pâinea s'a făcut păstor de vite, mai apoi a intrat ca ucenic de prăvălie, dar părăsind și căriera aceasta, s'a făcut ucenic de pantofar. Pe timpul acesta, cu numele Levingston, la magnetizat mai de multe ori cu sistemul lui Mesmer. Și pe când se afla el în somnul acela magnetic, descoperia lucruri, și dovedea cunoștințe, cari întreceau capacitatea lui. Lățindu-i-se vestea l-au dus la New-York, și aci l-au luat sub scutul lor: un predicator protestant, *Fitchburgh*; și un medic, *Lion*. În forma aceasta Andrew Jackson Davis a devenit mediu spiritist.

în multe locuri sunt întunecate, iar în altele triviale, cu toate că el susținea, că e în relațiune cu morții cei mai renumiți. După el urmează mediul *Dr. Henric Slade*. ¹⁾

Spiritismul din America nu și-a înrolat credincioșii din tagma oamenilor de jos, ci din tagma cărturarilor. Atari au fost de ex. Robert Hare, profesor de chimie la universitatea din Pennsylvania; Horațiu Greely, fost candidat la prezidența Statelor-Unite; ambasadorii: Bancroft, Bigelow, și alții. Ei s'au constituit într'o societate religioasă a parte, împărțită în mai multe secții, ca să le numim așa: parohii. Dogmele și morala lor sunt scoase din descoperirea spiritelor, și mai cu samă din descoperirile făcute prin Davis, pe care spiritiștii din Boston îl ridică peste Domnul Hristos, iar scrierile lui le stimează mai mult decât sfânta scriptură. Au literatură spiritistică foarte vastă, și o mulțime de ziare spiritiste, cari raportează despre ședințele spiritiste și despre fenomenele întâmplăte într'insele. Cel mai însemnat ziar e: „*Banner of light*“ = steagul luminei, cari are vre-o 30,000 de abonenți. Au catechisme spiritiste și capele, în cari își țin adunările; au ceremonii, cântece și rugăciuni, cu cari își încep și își termină ședințele sau întrunirile.

Între spiritiștii din Statele-Unite s'a întâmplat și o schismă pe la 1870. Ansă la schisma aceasta au dat generalul *Olcott*, și o muiere: *Elena Blavatsky*. Ei petrecuseră mai mult timp în India și acolo se dedaseră cu vrăjitorii fachirilor. Întorși acasă, voiau să introducă vrăjitoria în spiritism, dar majoritatea spiritiștilor americani nu s'a învoit, pentru că ei formau o societate religioasă bazată pe descoperirile religioase ale spiritelor, iar nu o societate de vrăjitori. Unii însă au trecut pe partea lui *Olcott*, și aceștia se numesc *olcottiști* sau *ocultiști*. ²⁾

Spiritismul american, la 1851, trece în Europa la *Bremen* și *Hamburg*. La început, ca și în America, el consta numai în învârtirea meselor. Mai multe persoane se puneau în jurul unei mese, punându-și mâinile pe ea și formând cu ele un lanț, așa, că degetele cele mari ale unuia să se întâlnească la o laltă; degetele cele mici ale lui, să se întâlnească cu degetele cele mici ale vecinilor, ș. a. m. d. Masa apoi începea să se învârtă, să se ridice dela pământ, și să se plece în o parte și într'alta. Dar nu peste mult începură și fenomenele superioare. Începură și aci bătăturile și pocniturile mesei și ale altor mobile; se puneau întrebări și se căpătau răspunsuri prin bătăături, mai apoi prin mese psihografe, scrisori directe de ale spiritelor, scrisori automate, comunicări cu gura, ba începură chiar și aparițiile de spirite.

(Va urma.)

¹⁾ Mediul acesta, *Dr. Henric Slade*, medic, s'a născut la 1836. După ce a descoperit în sine puterea de medium, la invitarea consilierului de stat rus: *Aksakow* a trecut în Europa, și a dat probe de puterea sa, mai întâiu în Londra, apoi în Rusia, și în Germania. Caracteristica lui era, că în prezența lui nu se recerea întunecul ori jumătate lumină, pentru producerea fenomenelor spiritiste, ci ele se făceau și în lumină deplină; și pe lângă aceea folosia obiecte ușor de controlat: *mese, scaune, tăblițe, sticle*, etc. Ședințele lui din Berlin erau foarte cercetate, cu toate că taxa de intrare era foarte mare: 10 mărci = 12 coroane de persoană. Poliția din Berlin la expulsat, și el a venit la Viena, și de aci s'a întors în Leipzig, orașul său iubit, unde a convertit la spiritism și pe învățatul dar necredinciosul fizician și astronom *Zöllner*, despre care se va vorbi mai la vale.

²⁾ *Wolkenberg*, pag. 66—68.

A apărut interesanta carte a savantului prof. N. Iorga:

Neamul românesc în Ardeal și țara Ungurească

II. t. a 2.50 . . . 5 cor. + 30 fil. porto.

Să află de vânzare la **LIBRĂRIA SEMINARIALĂ în Blaj.**

Bibliografie.

„Păstoriul Sufletesc“.

Lipsa unui periodic de predici în românește au simțit-o de mult preoții noștri. Cea mai de căpetenie datorită a preotului e aceea de a predica. Căci ea este cel mai bun mijloc pentru a întemeia între oameni împărăția lui Dumnezeu. Chiar de aceea nu numai căpeteniile bisericii din zilele noastre ne leagă de inimă, învățarea poporului prin predică, ci încă canoanele apostolice amenință cu excomunicare și cu depunere pe păstori, cari nu vor învăța poporul la pietate.

În zilele noastre poporul e mai setos de predică și învățătură, ca ori și când. Dovadă e, că poporul ascultă cu plăcere pe toți profesii mincinoși, cari le promit, că-i învață.

De ce îi ascultă pe acestia? Fiindcă profesii cei adevărați, preoții nu-i învață, nici în biserică, nici afară de biserică.

În anul trecut o foaie de a noastră s'a ocupat în câți-va numeri cu predicarea preoților. Și a arătat (poate cam exagerat) că din raportul, ce există între numărul preoților și a predicilor, ce să țin în toate bisericile românești, nu cad pe un preot anual mai mult ca două predici.

Așa-dară se simțea lipsa unui periodic de predici, care să deie preoților un imbold la predică. Căci poate mulți preoți își împăcau conștiința cu aceea, că fiind ocupați toată săptămâna cu economia, nu le mai rămâne vreme, să se pregătească la predică; iar să vorbească pe nepregătite, nu le da mâna, știind că poporul e și un critic aspru.

Poate și asta avându-o în vedere câți-va frați preoți din Sălajiu, s'au hotărât să redacteze un periodic de predici. Ideia aceasta, după cum să spune în precuvântarea periodicului, a fost primită cu bucurie din partea întregului cler.

Luna lui Ianuarie ne-a adus primul număr din periodicul dorit. Numele lui e *Păstoriul Sufletesc*. Căci numărul prim, am rămas desilusionat. Dar mi-am zis: „Tot începutul e greu“. Pretinții mai de aproape a acestui periodic, își vor face observările binevoitoare și P. S. se va îndrepta. Ba chiar și redactorii periodicului puteau vedea, că dacă P. S. va apărea tot pe coarda numărului prim, atunci nu va îndestula așteptările clerului. Luna lui Februarie ne-a adus nr. 2. Și acum Martie ne aduce nr. 3. Durere! și acest număr e tot pe calapodul numărului 1 și 2. Ori-ce om, care cunoaște cât de cât l. românească, dacă va citi și numai o pagină din „Păstoriul Sufletesc“, va ajunge la convingerea, că redactorii lui, nu cunosc nici gramatica românească, nici sintaxa, nici ortografia, și durere nu știu nici românește.

Mai pe toată pagina te întâlnești cu erori de gramatică, ca acestea: *Inzeștrându-se* (pag. 26). . . . să *definează* (pag. 55). Dela verbul *a defini* zicem să *definește*, nu definează. Apoi cacofonii: Numărul prim îl prezentăm cu toată reverința, rugându-ne, *că cu care dragoste am lucrat* (pag. 2). (Mai bine să lucrați cu mai puțină dragoste, dar în schimb să lucrați mai bine și mai românește). Văzurăm dară, *că cam* în ce chip . . . (pag. 29)

Apoi românește nu zicem *măntuina* sufletului (pag. 25.) ci măntuirea sufletului. Nu zicem să sburăm în gândul nostru, ci cu gândul nostru (pag. 26).

Trufia e viciu, nu simțământ (pag. 13). Să facem pe om după chipul și așemenea lui noastră (pag. 25) . . . Iar vameșul de departe stând, să *ruga cu dulce* (pag. 65). Românul zice, că mânca cu dulce, dar de rugat nu să roagă cu dulce, ci dulce sau mai bine din inimă. Fondul predicilor? — Ași între ele și predici bune. Nu mă apuc să le analizez din punct de vedere didactic,

ci adaug numai atât, că de loc nu arată prudența pastorală oratorul, care încheie predica așa:

„*Iubiților păcătoși*, ați auzit, că pocăința e *netrecut* de lipsă spre a ne mântui. Nu perdeți vremea. Hotărâți-vă cu toții a face pocăința, aducându-vă aminte de înfricoșatele cuvinte ale D. Ch, cari le cetim în evanghelia s. Luca. *De nu ve veți pocăi, toți așa veți peri* (c. 13. v. 3) de ce să vă ferească Dumnezeu. Amin!“ (pag. 136).

Oratorul prudent nici în decursul predicii nu-și va întitula credincioșii: *Iubiților păcătoși!* Cu atât mai puțin îi va întitula așa în eulog unde oratorul trebuie să-și mângâie și încurajeze ascultătorii, iar nu să-i înspăimânte. În predica dela Duminica Vameșului și Fariseului, se zice: „Sumetia, oh această naluca urâtă, care zmereste este din altă lume. „*din cele mai jos ale pământului, din împărăția satanei*“. Sa ierte domnii redactorii dela P. S., dar sub „cele mai de jos ale pământului“, credem, că avem să înțelegem local, unde au petrecut sufletele dreptilor până la venirea lui Hristos. Aci în locul acest numit „limb“, s'a scoborit sufletul lui Christos, pe timpul când trupul Lui petrecea în mormânt. După cum să poate vedea și din cântarea a VI. a catavasiilor dela Paști: „Pogoratu-te-ai în cele mai de jos ale pământului și ai sfârmat în cuierile cele de veci, cari ținau pe cei legați“ etc.

După toate acestea entez să spun, că „P. S.“ în forma, cum au apărut cei trei numeri, de loc nu poate mulțumi preoțimea. Căci dacă n'ar fi în foaia aceasta greșeli de fond, și toate predicile, ce se scriu în ea, ar fi foarte bune, și numai limba, în care e scrisă foaia, te face să nu o mai poți răsfoi.

„Păstoriul Sufletesc“ sau va cerca să se îndrepte în toată privința, sau nu mai are rațiune de a exista.

Bla j. A. Popa.

A apărut:

Bibliothèque hagiographique orientale. *Vie et office de Sainte Marine*, cu o mulțime de texte latine, grecești, eoptice, arabe, syre, etiopene, germane și franceze vechi, publicate cu îngrijire de Léon Clugnet în colaborare cu alții, la Picard et Fils în Paris, referitoare la s. Marina, o vergură din veacul V. de origine syra, din mănăstirea Kanoubine, al cărei cult autorul îl dovedește la Maroniți, la Greci, la Armeni, în Venetia și Paris.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul V. Nr. 9. cu următorul sumar: A. Vlahuță, *Inter Arma...* (poezie). — N. Iorga, *Iubileul Episcopului Popea*. — Natalia Iosif, *Noaptea* (poezie). — St. O. Iosif, *Rugă* (poezie). — M. Sadoveanu, *Străjerul*. — X. Cugetări. — A. Stavri, *Dor* (poezie). — O. Cosmuța, *Impresii din Tokio*: IWWA. — Dinu Ramură, *Sonet*. — Ion Bârseanu, *Din Constanța la Constantinopol*. — Virgil Caraiuan, *Aliman Voinicul*. În supliment: *Bălciul de Sâmpetru la Giurgiu*; *Popas de Poșta Moldovenească* (după Raffet). *Ilustrații*.

Numărul: în țară 20 bani, în străinătate 25 bani. Abonamentul: în țară 10 lei pe an, în străinătate 12 lei pe an. Redacția, Strada Buzzești Nr. 42. Administrația: Str. Regală, 6 (Tipografia „Minerva“).

„Junimea literară“, anul III. nr. 3. cu următorul cuprins: Mihail Teliman, *George Toftan*. — Veniți la noi, *Leandru*. — Visul judecătorului din Colmar, *Horia P. Petrescu*. — Ciobănaș copil frumos, *V. Loichiță*. — Busnioel (fine), *Elena N. Veronca*. — N. Iorga: *Geschichte des rumänischen Volkes*, *Jancu I. Nistor*.

Redacția și Administrația: Suceava (Bucovina) strada Sturza Nr. 655.

„Convorbiri literare“ Nr. 2. cu următorul cuprins: M. Sadoveanu, *Păcat boieresc* (nuvelă, urmare). — N. Iorga, *Meșteșugul de pictură și sculptură în trecutul românesc* (urmare). — C. Drohnet, *Leconte de Lisle*. — Il. Chendi, *Histrion*, dramă trad. de Mihail Eminescu (urmare). — Alice Călugăru, *Crucea. Cei trei* (traduceri din Lenau). — Sextil Pușcariu, *Poeziile lui Octavian Goga*. — G. Bogdan Duică, *Istoriografie literară*. — Bibliografie.

„Dela țară“, primul volum al colaboratorului nostru Ioan Agârbicean, e bine apreciat de celea mai competente critice. Dl. Iorga în „Sămănător“, Dr. Sextil Pușcariu în „Luceafărul“ și cronicarul dela „Revista noastră“ sunt de perfect acord în a lauda talentul dlui Agârbicean, care promite a deveni un artist mare. Indemnăm pe toți cititorii noștri, să grăbească a-și procura acest volum. Prețul cor. 1.20.

Discursurile prezidentului Asociației unii Icsif Sterca Șulț de Cârpeniș cu ocaziunea sărbătorilor Asociației ținute în Sibiu la 19 Aug. n. 1905 și zilele următoare, pag. 27. Sibiu 1905.

Poșta Administrației.

Am primit și cuităm abon. dela:

Bicaz pe anii 1905 și 1906. Binevoiește a regula și anii 1897-1904. *N. Vărad-Ujváros* pe 1904, 1905 și Ian.-Febr. 1906. *Băiuț* pe 1906 sem. 2-lea. Predicile acum sunt sub tipar. *Galtiu* pe 1903. *Nyárad-Andrásfalva* pe 1905. *Ileni* pe 1906. *Dâmb* pe 1905. *Ilova-mare* pe 1906. *G. C. Vlădeni* pe 1906 sem. 1. *Buzd* pe 1903 și 1904. *Dr. A. C. Ibașfalău* pe 1906 Ianuar.-Martie. *Ercea* pe 1904. *Gimes-Făget*. În urma coresp. dto 30 Ian. a. c. s'a îndreptat. Anul 1906 e plătit întreg. *P. mi* Abonamentul nu e plătit din an. 1896 începând, deci Vă rugăm să îngrijiți, ca să ni-se plătească.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa

Nru 21-1906.

(9) 1-2

Publicare de concurs.

Pentru edificarea bisericii gr-cat. din Lupeni să scrie concurs public pe ziua de 29 Martie 1906 st. n. la 2 oare d. a. pe lângă următoarele condițiuni:

1. Prețul întreg al bisericii după proiectul de spese e: 21694 cor. 93 fl.
2. Comuna bisericească dă în natură materialul de piatră, cărămidă și năsip.
3. Prețul de strigare — subtrăgându-să prețul materialului prestat — va fi: 12000 cor.
4. Licitanții au să depună vadiu de 20%.
5. Oferte se pot face și înainte în scris.
6. Curatorul bisericesc își rezervă dreptul de a da întreprinderea aceluia dintre oferenti, pe care și-l va alege, fără conziderare la ofert.

Planul, preliminarul de spese și specificul lucrărilor, precum și condițiile de edificare să pot vedea ori și când la oficiul parohial gr-cat.

Dat în Lupeni din ședința curatoratului bisericesc gr-cat. ținută la 20 Ianuarie 1906 st. n.

Atanasie P. Bolga,
paroh gr-cat. președinte
tele curatoratului.

Petru Niciu Dabreu,
prim-curator.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrica de soaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

la Timișoara-Fabric

(8) 1-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 1-52

Intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:

83,697.147 coroane.

capitale asigurate asupra vieții:

9,093.949 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 3,858.280 c. petru capitale asigurate pe viață 3,380.658 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

74

distingeri.
6
medalii de stat.

10,000

motoare liferate
spre îndestulirea
tuturora.

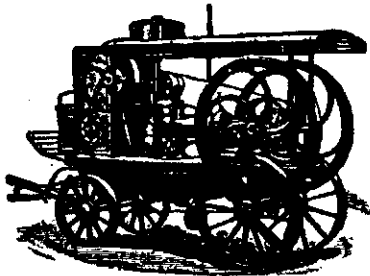
Filiala

Fabricii de motoare din Drezda

Ignațiu Gellért & Cie.

Budapest, VI. Teréz-körut 41.
Telefon 12-19.

Motoare cu benzin, cu ulei, cu spirt, cu acetylen. — Motoare cu benzin pentru imblătit.

Cele mai moderne, cele mai perfecte și cele mai rentabile motoare generatoare.

Motorul de Drezda este recunoscut de cel mai esecent fabricat în toată Europa. Construcție trainică. Pregătit din material ales și bun.

Trainic! Nici după ani de lucru nu are lipsă de reparatură. — Rentabil la siguranță. Manipularea e foarte simplă. Spesele de lucru sunt mici.

Motoarele de Drezda să pot privi în lucru la diferite întreprinderi industriale și economice: la mori, la fabrici de cărămizi, fabrici de scânduri și de lemne, la scos de apă, la negoțul cu lapte, la imblătit etc.

Instalările noave să fac prin oamenii noștri experți.

Deslușiri și preliminare se dau la cerere.

Garanță bună! Condițiuni de solvire avantajoase. (31) 11-24

Cruce sau stea dublă

electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și inviorează pe lângă garanția: reumă, astmă, (respirație grea), insomnie, vîjirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbinare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență, precum și ori-ce morb de nervi. Morbosul, care nu se vindecă în timp de 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimește banii numai decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morburî vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morburî mai ușore.

Spediția centrală de vînzare îl trimite în țară și străinătate cu rambursă, sau dacă banii se trimit înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.
16 (45-52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o masină de fier.

Din cauza imbulzelei prea mari a marfel trimit în totă lumea renumita și de totă lumea plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe, 6 linguri de masă, 12 lingurițe de cafea, 6 cuțițe de desert, 6 furculițe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, toate din argint de Mexico

total 46 bucăți numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător primesce ca dar, și pe lângă garanță

o cumpănă de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea căruia primesc garanța pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

— Pentru 5 coróne —

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

☉ Săpun de toaletă ☉

pregătit din: trandafiri, liliie, viole, resedă, jasmîn, lăcrămióre.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezeredy 3.